

ШЫҢ

Совет Эвилелинин Коммунисттик партиясынын Тыва область болгаш Кызыл хоорай комитеттериянд, ажылчы чоннар депутаттарының область Советинин органы

1953
ОКТАБРЬ
14
СРЕДА
№ 201 (2856)
ӨРТЭЭ 20 КОП.

Көдээниң партия организацияларының ажылын бедик деңгелче

Совет Эвилелинин Коммунисттик партиясының Төп Комитетинин сентябрь Пленумунун доктаалында ССРЭ-ниң көдээ ажил-агыйының улам ыңайгы хөгжүдүзүниң үндөзүн айтыргылары ажилдап кылдырган. Колхоз болгаш совхоз бүдүрүлгезинин бүгү адырларының эң улуг көдүрүлүшүнү чоокку ийи-үш чылдарда чонну аш-чем-биле, чик болгаш аш-чем үлөтпүрүн чиг-эт-биле улам өзүп турар хемчээле хандырар.

Пленумунун айткан хемчеглерин боттандырар чорук партия, совет органнының талазындан колхозтарны, совхозтарны болгаш МТС-терин удуртуун шитпирли-биле экижидерин негеп турар. Көдээ ажил-агыйының удуртуулгазында четпестер болгаш алдагдалдар колдуунда-ла партияның үстүкү органнындан кудуку организацияларны багай удуртуп, чер-черде херектин бадалын багай биллип, хожудап турар ажил-агыйларга боттуг дузаламчы көргүспей турганы-биле тайылбырлаттынар деп СЭКП ТК-ның Пленуму санаан.

Амгы үеде көдээ ажил-агый талазы-биле салдырган улуг сорулгалар болза, бүгү улустун амыдыралчы сорулгалары кылдыр тургустунуп келген. Ынчангаш бүгү совет кижилерин Коммунисттик партияның удуртуулгазы-биле ол сорулгаларны кыска хуусаада шитпирлээр дээрзинге СЭКП ТК-ның Пленуму быжыг бузуурин илереткен. Көдээ ажил-агыйының бүгү адырларын хөгжүдүрүүн ол делгеренгей программанын бистин Тыва областың ажилчы чоннары бүгү совет кижилер-биле бир дөмөй база-ла канчаар-даа аажок өөрүшкүдүг хүлээп алган.

Көдээ ажил-агыйының мурнунда салдырган сорулгалар партияны удуртуулганы чаа сорулгаларының демиселдинге чедир бедидерин негеп турар. Көдээниң партия организацияларының ажилын колхозтар, совхозтар бүдүрүлгезинин кол уюктарынче шитпирли-биле чоокшуладыры, көдээге партия-органназыг болгаш масса-политиктиг ажилдарының денелин бүгү-ле хемчеглер-биле бедидери эң-не чугула сорулга апарган. Ол болза, колхозтарда, МТС-терде херектин байдалы дээш районнарының партия, совет организацияларының харысалгазын онза бедиткен. Ындыг төлөөдө, партия райкомнарының болгаш райкуүскөмнарның ажилдакчылары көдээ ажил-агыйының айтыргыларын билيري чугула. Колхозтар, МТС-тер болгаш совхозтар көдээ ажил-агыйны эки билер удурткучулар-биле, тускай эртемниглер-биле хандыртырган турар ажурлуг.

Көдээ ажил-агыйының удуртуулгазына четпестерин болгаш алдагдалдарны болдуруп турар чиктер чамдык райкомнарының практикасында база бар. СЭКП-ниң Каа-Хем райкому колхозтарның партия организацияларының ажилыңче кичээнгейн өзөш салып, көдээ ажил-агыйы удуртуп талазы-биле олгарга эки даянмай келген. Райком колхозтарга удуртуулганы чүгле кампаниялар үезинде көдээ ажил-агый билбес төлөөлекчилерин дамчытыр чорударын оралдажып, дааскан херек дугайында чер-черде ажил-агыйы удурткучуларның боттарының харысалгазын кудуладып турган.

Улуг-Хем районунуң чоокта чаа болуп эрткен партия конференциязының киржикчилери болза, көдээ ажил-агыйга удуртуулганын методун үндөзүн-биле өскерттири, ылангыя колхозтарга удуртуулганы кыры-биле сорулгалар.

Байырлал мурнунуң чарыжы

Чурттуң одалга үлетпүрүнүн Эрбекте хөмүр даш участканун (директору эш Филипенко) ажилчы, албан-хаакчыттары Октябрьниң социалист Улуг революциясының 26 чыл болур оюнга күш-ажылчы чаа-чаа чедишкенин дээш социалист чарышты калбарган.

Байырлал мурнунуң социалист чарыжы-биле хоочун стаханочу

шахтержулар Малин, Кошкар-оол, Клепиков олар ажил нормазын хүн-бүрү 150—160 хуу, шахта иштиген хөмүр даш үндүр сөөртүп турар Муромкова, Иконников болгаш Попов олар 120—150 хуу күүседип турар. Ол ышка шахтаның дарганы коммунист Демиртең бодунун онаашкан ажилын мергежилдик күүседип турар.

ОБЛАСТЬ СОВЕДИНИН ДЕПУТАТТАРЫНА

Тыва автономнуң областың ажилчы чоннар депутаттарының область Советинин III сессиязы октябрь 15-те 10 шахта Сталин аттыг культура Багызынга ажыттынар. Облукүсөм.

Чкалов областың Белозерская МТС-инин комбайнёру П. В. Нектовка Социалист Күш-ажылдың Маадыры атты тыпсыр дугайында ССРЭ-ниң Дээди Советинин Президиумунуң Чарлыгы

Ада-чурттуң Улуг дайынының чылдарында Төрөөн чуртун камгалап тургаш, аар балыгланганы-биле холбаштыр ийи будудан чарыган, каш чылдарның дүргүзүндө тараа культураларының ажаап алышының болгаш бастырылганына бедик көргүзүлгени чедип алган Белозерская МТС-тин комбайнёру Прокофий Васильевич Нектовтун күш-

ажылга маадырлыг чоруу дээш ССРЭ-ниң Дээди Советинин Президиумунун доктаадыры болза: Прокофий Васильевич Нектовка Ленин орденин база «Кадыр болгаш маска» деп алдын медальды тывыспышпаан, Социалист Күш-ажылдың Маадыры деп атты тыпсыр.

ССРЭ-ниң Дээди Советинин Президиумунун Даргазы К. ВОРОШИЛОВ, ССРЭ-ниң Дээди Советинин Президиумунун Секретары Н. ПЕГОВ.

Москва, Кремль.
1953 чылдын октябрь 10.

Көдээ ажил-агыйының тускай эртемниглеринче семинарлар

ХАРЬКОВ. 1954 чылда областың ховуларың картофель олуртуулганын, кукуруза болгаш тарымал тоорук тарылгазының дөрбөлчин-уяланчак аргазын калбаа-биле ажыл-лаан турар. Областың көдээ ажил-агый болгаш белекелдер эргеледи көдээ ажил-агыйны механизастарының болгаш электржиждеринин Украина эртем-шынчыл институтун Харьков станциязы-биле кады тарылганы дөрбөлчин-уяланчак аргазының талазы-биле МТС-терин

тускай эртемниглеринче семинар организастаан. МТС-терин директорлары, кол инженерлери, кол агрономнары болгаш механиктери картофель олуртуу СКГ—4 деп машинаны кукуруза болгаш тарымал тоорук олуртуунуң 3—6 деп машиназының материалдыг кезектерин, оларның чорудулгазын болгаш тарылгага белекээрин өөренип турарлар. Олар практиктиг кичээлдерге ол агрегаттар-биле дөрбөлчин-уялан-

чак арга-биле олуртуун болгаш тарырын херек кырында эрттирип турарлар.

100 ажыг тускай эртемниглер курстун өөредилгезин эрткенер. Шап ыңдыг семинарларны областың партия райкомнарының бүгү секретарларында, көдээ районнарының куүскөмнар даргаларында болгаш колхозтар даргаларында организастаар.

(СЭТА).

СУУРУНУҢ ЧҮС ЧЫЛ ОЮ

АМУРДА-НИКОЛАЕВСК. Сурагыл шынчелекчи Г. И. Невельский-нин Амур аксында 300 километр черге Маринск туржун тургуска-нындан бээр чүс чыл эрткен. Лейтенант Петровка командалаткан 8 матростары маңа артырып каан. Олар маңа 2 бажаны тургускаан. Ам мында чагайжыдыр туттуган улуг суур бар. Маринскиде Кизинскийн ыяш үлетпүр ажил-

агый черинин төвү, далайың пароход доктар чери, бирги черенин балык заводу бар. Моон ырак черлерге — Сахалинге болгаш Камчаткага далайың «сигары» деп саалдар чоруп турар. Суурун калбак-делгем кудумчуларында—ажылчынарның, колхозчуларның, албан-хаакчыттарның чараш бакыянары туруп турар. Ажылчы чоннарга турум кино, ийи библиотека, элээн каш магазиннер,

столовая, чунар бакың, баш таарымыр чер барзаан болуп турар. Маринскиде ортумак школа бар, ында 500 ажыг уруглар өөренип турар.

Чкалов аттыг колхозтун тарылга шөлү чылдын-на улгадып, тарааның дүжүттү бедип турар. Картофельди, капустаңы, согуаны болгаш өске-даа ногаалары артельдин кижигүнери чедишкениң өстүрүп турар.

(СЭТА).

Забайкальениң МТС-теринде

ЧИТА. Ингодняк МТС-тин девискээринде машина-трактор мастерскаязын улуг тууйбу бакыңы онзагай көстүп турар. Ам оң иштики дерилгелеринин болгаш электри удазыннарын шөйүп, чаа токарь болгаш өрүмнээр станоктар, чуур машина-

лар болгаш шимчедип турар краннар тургустунуп турар. Чангыс-ай хевирлиг мастерскаяларны Могойтуйска болгаш Монгутска МТС-теринде тургузуп турар. Областың өске-даа дыка хөй МТС-теринде гаражтарны, сарайларны, машиналар

көдүрткүчүлери, нити чуртталга черлери болгаш хөй өрөздөрлиг бакыянары туруп турар. МТС-тер чанында ол ышкаш алды тууйбу заводтарын туруп турар.

Бо чылын МТС-тер тудушкунуңа миллион хире рубльди чаргыдаар. (СЭТА).

Партияның шитпирин амыдыралга боттандырар дээш

«ССРЭ-ниң көдээ ажил-агыйың улам ыңай хөгжүдөр хемчеглер дугайында» СЭКП ТК-ның сентябрь Пленумунун Доктаалын Чөөн-Хемчик районуң Чыр-акыда «Коммунизмче орук» колхозтун кижигүнери танышкан, ону боттарының ажил-чорудулгазының дайынчы программасы кылдыр хүлээп ал турарлар. Колхозтун партия организациязы Пленумун Доктаалының негелдезинге дүштүр чонун ортузунга политиктиг ажилды хүн-бүрүнүң ажил-агый сорулгалары-биле, колхозтун экономиказының айтыргылары-биле холбаштырып турар.

Доктаалды баштай партия, комсомол организацияларының нити хуралыңа чугаалашкан, ону бүгү колхозчуларга таныштырының тодаргай хемчеглерин аңаа айткан. Оң соонда хову ажилының, тудугун бригадаларында болгаш мал ажилының фермаларында ажилдап турар колхозчуларын тус-тус хуралдарыңа чугаалашкан, Доктаалда айткан сорулгаларны колхозчу бүдүрүлгениң аңгы-аңгы адырларының аайы-биле практикага күүседиринин хемчеглерин тодаргайлаан. Мал ажилының фермаларының ажилдакчыларының хуралыңа өсө алгаш, хөй кадарчызы 68 харлыг коммунист эш Дамбаажык бодунун шаандакы түрөңги яды амыдыралы биле амгы үеде колхозчу байлак чуртталгазын денеп чугаалаан болгаш колхозчу бүдүрүлгеге моон сонгаар улам-на күженишкениң ажилдарын хүлээген.

— Мал ажилын, бир дугаар элчегде нитинин мал ажилын эң дүрген көдүрери бистин чурттуң амыдыралчы чугула ажур-дузалыг, амгы үеде партияның болгаш күрүнениң көдээ ажил-агыйда эң-не сонгаарла-

дып болбас сорулгазы болур деп айткан, Пленум мал ажилын көдүреринин тодаргай оруктарын айткан. Ынчангаш ол Доктаал бистин колхозтун-да малчынарның эң-не хүндүдүг болгаш харысалгалыг сорулгаларын салган. Мен каадымда төрүүр 250 хойларның чаш төлүн чангыс-даа чидир чокка камгалап алырымын, малдың уксаалың экижидер, продуктулуун бедидер дээш күштөрүмүн харам чокка ажилдарымың хүлээним—дей эш Дамбаажык чугаалаан.

Мал ажилының фермазында колхозчулар Ханды, Очур, Байыр-оол, Бопай, Джигитмаа, Мыйдок олар боттарыңа бедиткен хүлээлелерин алганнар. Ылангыя инек саакчылары эштер Мыйдок, Джигитмаа олар социалист чарышка үндөзүлгө, чурттуг мурнакчы саанчыларының дуржулгазын шингээдин ап, инектерин ажаалда чөмгерилгезин экижидип тургаш, инектерден саап алып сүттү көвүдериң хүлээгеннер.

Партия организацияларының политик-массалыг ажилың ажил-агый-жы практиктиг херектер-биле холбаштырар, бүдүрүлгениң эң-не шитпирлиг участоктарыңе чоокшуладыр деп партияның Төп Комитетинин айттышының барымдалааш, агитколлективтин, тус-тус агитаторларның ажилын удуртуп, углап шилээр чорукту колхозтун партия эге организациязы экижиткен. Агитаторлар партияның болгаш чазактыг сөөлүг үеде үндүрген шитпирлерин колхозчуларга тайылбырларда колхозчу бүдүрүлгениң айтыргылары-биле, колхозтун организаста, ажил-агыйың быжылар, нитинин ажил-агыйың улгатырар, мал чөмчө пландан ажыр белекээр, мал кажааларын чылыглап септээр, колхозчулар-

ның амыдыралының денелин улам бедидер, оларның өглерден чаа бакыянарже сууржуп кирерин дүрген доозар дугайында айтыргылар биле шуут дүштүрүп, колхозчуларын ол дугайында санал-оналдарын хөй-нитинин чугаалажылгазыңа тургузуп турарлар.

Колхозчуларын үнелиг саналдарын өөренип көргөниң түнелинде партия эге организациязы болгаш колхоз баштаар чери колхозчу бүдүрүлгени хөгжүдериң перспективтиг талааларыңе улуг кичээнгейни салып турар апарган.

Мал ажилының улуг ажур-дузалың барымдалааш, партия организастааның саналын эзугаар мал фермаларының ажилыңа дузалаары-биле мал ажилының тускай бригадаларын тургускан. Ону коммунист эш Белек удуртуп турар. Оон ыңай боттары эки ажилдап турар, мунар ады чок колхозчуларга берген, өртөөн ийи-үш чыл иштинде колхозка олардан төлөдирчү-биле 50 баш чылгы малды тускайларын колхозтун нити хуралыңа дугурушкан.

Колхозтун орулгазын өстүрер, колхозчуларын амыдыралыңа херектээр аш-чем продуктуларын көвүдери дээш чоокку чылдарын иштинде картофельди болгаш ногааларны хөйү-биле тарырын баш бурунгаар көрүп турар.

Партияның Төп Комитетинин негелдезин эзугаар чонун ортузунга политиктиг ажилды чаа хевир-биле күштөлдирип чорутканың түнелинде агитаторларын ролу бедээ болгаш колхозчу массаларын боттывыңгыр идепкейи, колхозу дээш тус-тус кижилерин сагыш салышыкыны улгатырар.

К. БОРА-КӨЖЕ.

Областа тараа бастырылганын чоруп турары (Октябрь 10-да, хуу-биле)

Районнар	Бастырылган тараа культуралары
1. Бай-Тайга	100,0
2. Танды	100,0
3. Бий-Хем	100,0
4. Каа-Хем	100,0
5. Эрзин	100,0
6. Тес-Хем	100,0
7. Кызыл	95,9
8. Чөөн-Хемчик	92,4
9. Барыын-Хемчик	87,6
10. Улуг-Хем	85,8
11. Сүт-Хөл	83,5
12. Чаа-Хөл	78,3
13. Тожу	62,5
14. Өвүр	47,0

Сиген кезилдезинин чоруп турары (Октябрь 10-да, хуу-биле)

Районнар	септелгек сагың	салгың өс-өөс
1. Бий-Хем	104,6	65,4
2. Чаа-Хөл	102,9	116,6
3. Тожу	102,6	107,3
4. Каа-Хем	96,1	62,7
5. Улуг-Хем	95,1	98,2
6. Чөөн-Хемчик	91,0	139,0
7. Танды	84,9	32,6
8. Эрзин	82,8	96,0
9. Өвүр	82,7	105,7
10. Кызыл	82,2	42,3
11. Сүт-Хөл	68,2	83,6
12. Бай-Тайга	67,6	63,5
13. Тес-Хем	58,4	82,1
14. Барыын-Хемчик	52,1	98,0
Совхозтар:		
1. «Өвк»	55,9	3,4
2. «УТКА 25 чыл ою»	51,3	34,4
	51,3	34,4
3. «Барлык»	49,2	34,3
4. «Элегес»	25,0	44,9

Күсүк аңгы адырларгазының болгаш үрезин уруушкунунуң чоруп турары (Октябрь 10-да, хуу-биле)

Районнар өстөрү	аңгы адырларгазы	үрезин уруушкуну
1. Улуг-Хем	97,6	37,0
2. Каа-Хем	95,8	84,8
3. Танды	93,7	76,8
4. Чаа-Хөл	93,6	37,4
5. Бий-Хем	92,9	100,2
6. Сүт-Хөл	87,2	72,9
7. Чөөн-Хемчик	83,2	52,1
8. Бай-Тайга	81,3	102,3
9. Барыын-Хемчик	68,5	76,7
10. Кызыл	66,7	86,5
11. Тес-Хем	39,1	86,0
12. Эрзин	39,0	79,4
13. Өвүр	30,7	45,8
14. Тожу	—	15,4
Совхозтар:		
1. «Элегес»	90,6	83,0
2. «Өвк»	63,9	41,9
3. «Барлык»	62,5	121,0
4. «УТКА 25 чыл ою»	48,2	117,7
	48,2	117,7

Номсомолчуларның шөфтээшкени

Тожунуң Тоора-Хемде культура бакыңыңа чыл-чылы-биле септелге чорутуңмай, дерилгези багай болуп келгенинде моон мурнуңа ажылы четпес культура бакыянарының бирээниң санадып турган. Тоора-Хем-ниң анык өскени, ылангыя комсомолчулары боттарының культуруг амыдыралыңың төвү—культура бакыянын ыңдыг байдалдан уштур, ону культура-массалыг, политикни-идилгелиг ажилды эзулуг одаа болдулар дугайында эки инициативаны үндүрүп, ам ажилды кышкы байдалыңа ону чедишкениң белектер апарлар.

Культура бакыянының септелгези чорудар, дерилгезин экижидер талазы-биле сөөлүг каш хунерде аныктарның бүгү-нитти шөфтээшкенин организастаан. Ол шөфтээшкениңерге ылангыя В. Белошакпа, В. Молотилкина, Л. Комбукай ышкы комсомолчулар эң идепкейлиг кир-жип келгенер. Ам культура бакыяны таарымчалыг корум-чурумда кирген. Чоокку хунерде аңаа Ильичин лампазы база чайыңнап кы-вар.

ПАРТИЙЖИ АМЫДЫРАЛ

Партия хуралдарының организаcтыгы болгаш идеялиги деңгелдин бедидер

Партия хуралдарына баш бурун-гаар кичээгилеги белеткел, чугаалажыр айтырыгларны коммунист бурзуу эки билген турары хуралдын бедик идеялиги, амыдыралга ажыктыг болурун хандырап. Тес-Хем районун колхозтарында, албан организация черлеринде партия организацияларынын хуралдар эрттирип турарынын практикасында чедишкенин болгаш четпес талалар бар.

Колхоз бо чылын бедик дүжүттү ажаап алган, күрүнге тараа дуажаалдазын болгаш МТС-терге натурал төлөмдөзүн бүрү күүсеткен. Чуртаалга болгаш ордунга дүдүктү турарынын планнары оза эки күүсетилип турар.

Бийш ажил-агый черинде, Самагалдайнын ортумак школанында партия эге организацияларынын хуралдарын үргүлчү ийи-чангыс кижилер даргалап эрттирип турар. Ол ышкаш хуралдарга санал бээр кижилер кончуг эвээш, кежигүнеринин хөй кезин анаа-ла олуружуп эртер, организациянын ажил-амыдыралынын айтырыгларын шиптирлээринге киришпес таварылталар районун партия организацияларында хөй. Ол чорук коммунисттерни кийиздер, оларнын идеякенин көдүрөр дээш эге организацияларнын бюролары, секретарьлары ажил чорутпайн турарын херечилээр. Оң уламындан хуралдарга шүгүмчүлөл болгаш бот шүгүмчүлөл кончуг кызы, ажилда улуг четпестер узуткатынас болуп турар.

Колхозта партия организациязынын иштики ажылын чурумчудар

Улуг-Хем районун Шагаан-Арыг сумузунда «Партиянын XIX съездин» колхозта партия эге организациязынын иштики ажылында улуг четпестер бар.

Улуг-Хем районун Шагаан-Арыг сумузунда «Партиянын XIX съездин» колхозта партия эге организациязынын иштики ажылында улуг четпестер бар. Бүгү кежигүнерин хуралын ай сайында-ла бир катаптан эвээш эвес чымдырар дугайында партия Уставынын негелдезин партия эге организациязынын бюросу, оон секретары эш Шивит-оол сагывайн турар.

Партия эге организациязынын иштики ажылында ол улуг четпестер ында шүгүмчүлөдүн болгаш адаандан шүгүмчүлөдүн кызын болуп, оон хөгжүүрүнге чогуур аргаларын тургуспайн турарындан, СЭКП райкомунун партия, профвилед комсомол организацияларынын килдизи кошкак удуртуп, дуза чедирбейн турарындан, партия эге организациязынын бюрорунун секретары эш Шивит-оол коммунисттерин идеялеин боттандырар дээш кызып ажилдавайн турарындан болган.

Партия чырыдышыкынын четкизинге өөредилгенин эгелээни

Коммунизм тургузуушкунун талазы-биле бодуну бүгү ажил-чорудугазына партия марксизм-ленинизмдин өөредилин удуртулга болдуруп турар. Коммунист партиянын төөгүздөн, марксизм-ленинизмдин идеяларын совет кижилер бедик идеялиги болгаш принципаалды болурунга, партия шүгүмчүлөдө болгаш бот-шүгүмчүлөдө, чаа, мурнакчы чүүдөдери бүгү хемчег-биле деткирилге өөренип ап турарлар.

Өөредилге чылынга белеткелдин бир дугаар чүүдү болза, пропагандастын белеткээри болуп, чүге дие, олар марксизм-ленинизмдин пропагандалаарына партия организацияларынын чөлөгинчи болуп турарлар. Партия чырыдышыкынын системасында өөредилге килчээлдеринин шынарлыг болуру пропагандастын дуржулганындан, теоретиктиг белеткелдин улуг-биле хамааржыр. Бо өөредилге чылында пропагандастын саны элээн өскөн болгаш шынар составы эки-жээн. Партия райкомуну бюрорунун бадмылааны 27 пропагандастын районда ажилдап турар. Олардан 10 кизи элээн болгаш дооспаян дээш эртемниг, 13 кизи ортумак бөлгаш долу эвес ортумак эртемниг, дөрт кизи эге өөредилгелиг, ычалза-даа олар пропаганда ажылынга элээн хөй чыл ажилдаш, бодуну мергежилдин көргүскөн дуржулгалыг эштер болуп турар.

Партия эге организациялары-биле СЭКП райком партия чырыдышыкынын четкизин таарымчалыг организациялар, дыннакчыларын оларнын билг-денелин, шыдар хирешинээзин, эки-тура сонуургалын барымдаалап четчээринче улуг кичээлгеи салган. Бо өөредилге чылында районун кежээки партия школызы (өөредилгени ийи дугаар чылында), партия төөгүзүн үндөзүн чогаалдар барымдаалап өөренир бедик хевирини үш бөлүмнери, (2-зи ийги өөредилге чылында, бирээзи баштайгы өөредилге чылында), партия төөгүзү өөренир кол хевирин алды бөлүмнери, И. В. Сталинни биографиязын өөренир бир бөлүм, үш политшкола-лар, СЭКП-нин XIX съездинин материалдарын өөренир бир бөлүм болгаш беш информация бөлүктери ажилдап турар. Партия чырыдышыкынын ол четкизин райкомуну бюросу тус-тузунда көрүп бадылан.

Шагаан-Арыг райпромкомбинаттын тууубу заводунун ажилчыны А. Полякова нормазын 140 хуу чедир күүседип турар. Чурукта: А. Полякованын тууубу хептен турары. Чуруу С. Феоктистовту.

Совхозтун мурнакчы механизатору

Бий-Хем районда «Өөк» совхозтун мергежилдиг трактористи М. Кечил-оол дүжүт ажаап алышыкынын үезинде алдарлыг комбайнер Кузнецовтун агрегатына ажилдап турган. Машиназынга оон камнын, күш-ажылга кызымак-ак-сеткилдин сезон үезинде 600 гектарнын дүжүдүн ажаар деп алган хүлээлгезин ажык күүседирин хандырган. Бо талазы-биле тракторист акша шаңналын алган.

Областын колхозчу малчыннарында Чөөн-Хемчик районун колхозтарында

Чөөн-Хемчик районда Калинин аттыг көдээ ажил-агый артели (даргазы С. Метелев, парторганизация секретары эш Дакпай) 1953 чылда мал өстүрү планын ажык күүсеткен. Чылгы Малдын—114 хуу, шээр малдын—103 хуу болгаш мыктыстыг бода малдын—100 хуу күүсеткен.

Чөөн-Хемчик районда «Коммунизмче орук» колхозтун кадарчызы Донгак Дамбажык нитинин хөй малынын ажаалгазында ам сес чылдарда улаштыр мактарып келген. Колхозчу Дамбажыктын хары 67, назыны улгата-даа онашкан ажылынга ак сеткилин илередип турар. Дамбажык ирей эш баштай 140 башты хүлээп алган турган, оон кадарган хою ам 1400 баш чедир өскөн. Билангыя 1952 чылда төрөөн 200 хоюндан 227 хураганнары, а бо чылын 230 хойдан 257 хураганнары бүрүн доруктуруп алган.

М. ЧУЛДУМ.

Чылгычы Н. Шагдырвын үлегери

Кызылдын көдээ районун «Совет Тыва» колхозтун чылгы малынын кадарчызы Шагдыр Норбу Норбуевич 7 чыл иштинде ажилдап келген. Бо аразында оон кадарган чылгызынга онза чылдаган чокка чидирги когарал таваржып көрбөзүн болгаш чыл-чылда өзүлдеги болуп турар.

Чөөн-Хемчик районда «Совет Тыва» колхозтун чылгы малынын кадарчызы Шагдыр Норбу Норбуевич 7 чыл иштинде ажилдап келген. Бо аразында оон кадарган чылгызынга онза чылдаган чокка чидирги когарал таваржып көрбөзүн болгаш чыл-чылда өзүлдеги болуп турар. 1952 чылда 66 төрүүр белерден 66 кулуннары, 1953 чылда 107 белден 107 кулуннары чидирг чок камгалап алган. Оон-биле чергелештир чылгы малдын баш санын өстүрер дээш оон эдержилгезин чыл бүрүде апрельдин 2 дугаар чартында чорудуп турар. Кышкы

Нышка белеткелдин чедишкенин дооскан

Чаа-Хөл (Телефон-биле). Ак-Туругда Ленин аттыг көдээ ажил-агый артели (даргазы эш Топтуг-оол, парторганизация секретары эш Асан-оол) малдын кышкы ажылында белеткел талазы-биле Чаа-Хөл районун колхозтарында мурнап турар. Колхоз сизген ажаап алырынын планын 100,5 хуу, силос салырын 215 хуу күүсеткен. 420 центнер саванын база бөлү серааттаан.

Белеткелдинген мал чөмнөрин кынамчалыг быжылгап кажалаан. Мыкна, саван ажаап алырын чорутушаан, кыштаглардан, хемнер унарындан сизген белеткээр ажил ам-даа уламчылап турар. Ленин аттыг колхоз кыштагларда кажалаар септээрин дооскан, 2 чаа кажалаар кылар тургаш, 3 кажааны тудуп алган. Кыштагларже мал чөмнөри өөртүр ажилдар база чедишкенин чоруп турар.

«Коммунизмче орук» колхозта

Эрзин районда «Коммунизмче орук» колхозтун баштаар чери, ында партия организациязы мал ажилды багай эвес удуртуп турар. Мал фермазынын эргелекчизи коммунист эш Сагаачынын удуртулгазы-биле ту-

дугулар 13 кезек черде 13 чаа кажалаарын туткан. 15 эрги кажалаары септээрин, кышкы удур белеткел ажылынга чолоча эш Калын-оол идеякениг кижирки, мурнакчы болуп турар. К. НУРЗАТ.

Оларнын ажылында характерлиг кол-ла чүүл болза, пропаганда ажылынга үжүк санап шыкжилээр, шиталар сурер, беседаны хөй сан-чуралгайлар-биле аартадыр, өзү барымдалаар чоруктарын узуткаарынын дугайында партиянын негелдезин оларнын шын билеп алганын, кичээлдерин партиянын болгаш чазактын поанткызы-биле чурттуу ажилгайыг сорулгалары-биле, тус черини экономиказы-биле, амыдыралы-биле алабыжырып турган, дыннакчыларга билдингир четкил чугаа хевирлиг чорутканы болуп.

Сытыг-Хемнин ыяш белеткел ажил-агый черинде политшколадын өөредилге чылынга багай белеткелденгенде кичээлдер чүгө октябрь 6-да эгелээн.

Билди болза-даа бо чылын партия чырыдышыкынын системасынга өөренир дыннакчыларын шилип четчүлээр талазынга четпестер база турган. Партия төөгүзү өөренирдин баштайгы чылын кол хевирин бөлүмүн «Совет Тыва» колхозтун эге школанын чанынга организациястан, дыннакчылар четчээр деп барган эш Доржу кижилер-биле чангыс-чангыстап беседалашпайн, оларнын күзөл-сонуургалын болгаш билинин денелин барымдаалап, дыннакчыларын шуут-ла боду тудуп данзылап алгаш келгени сөөлүндө илерээн. Чамдык бөлүмнерин болгаш политшколаларын баштайгы кичээлдерин денели чавыс болган. Чижээ, партия райкомуну библиотеканын чанынга партия төөгүзү

Өөренирдин бедик хевирин ийги чыл бөлүмүнүн пропаганда эш Шумбасов, кол хевирин бир-ти чыл бөлүмүнүн пропаганда эш Кысыбай олар кичээлдерге дыкка багай белеткелдиг келгилээ, дыннакчыларга кичээл болурунун шагынын дугайын баш удур сагындыр-баанындан кичээлге оларнын чүгө 50—60 хуузу олурушкан, а пропагандастын беседаны кылырда чүгө бижи алган чүүдөдери номчаан, оларнын беседасы ажил-агый, политиктиг сорулгалардан шуут хоорулук, идея-политиктиг денели чавыс, чалгааранчыг эртен.

А. НАМЗЫН, СЭКП-нин Тожу райкомуну секретары

Чылгычы Чаа-Хуурактын чугаазы

Чогаалчы эш С. Токаев «Араттын сөзү» деп тоожуунда бижиткен Мergen хемин бистия номчукчуларымыс билер-ле болгай. Мergen—Кaa-Хем районун Сарыг-Сеп көдээ суурда «Октябрь 14 чыл ою» колхозтун девискээр чери. Ою делем одаларында чылгычы эш Чаа-Хуурак болунга дааскан өөр чылгы малдары кадарып турар.

Октябрь айның эгези. Чылгычы Чаа-Хуурактын турлаа Мergenни узун, чоон диттарынын дөзүндө. Ол турлагга чылгычы-биле бистия кыска чугаазы болган.

—Солун чүгү-дур мокар, эш Чаа-Хуурак?—деп мендилешкен сөөлүндө ою айтырдымыс.

—Доктаал күсседиң түр мен, эштер,—деп ол хүлүмзүрүш, үргүлчүлээ.

—Дүүн, Сарыг-Сепке, колхоз конторазына хурал болду. Көдээ ажил-агыны хөгжүдөр дугайында партиянын Топ Комитетинин Пленумунун чаа доктаалын колхоз даргазы эш Елисеев таныштырып берди. Солун чүбө—ол доктаал-дыр. Ол доктаал шынап-ла, бистериниң көдээ ажил-ишчилерин ажилынын дугайын айткан болду.

Бистер чылгычыга боттарымыстың ээчээвиште харылап, чамдык чүүлдерин аяа чугаалап берип, чылгычыны амырап хүлээп ап турары ол төөгүдүг доктаалды бистин чуртувуста чер болганда улуг өөрүшкү-биле хүлээп ап турарын немей чугаалап берип орган бис.

—Ою беш чыл болду. Битарада баштаар чер менээ 18 төрүүр белерин хүлээдиң берген. Сөөлүндө билдик, чылгычы кичи аштар кылып үндүрүп турар завод шыкаш чүбө-дир. Мээн ажаап, кадарып чорааш өстүрүп мажым анык малдарны колхоз бүдүрүлгезинче үзүп ап турар. Олар улуг аштар апаргылаан ажилдап чоруй турарын көргө, оларны холу-биле ажаап, калагалап өстүргөн ижиңе чоргоарачын-дыр. Оларны менден үш удаа үзүп алган болду ийин. Ам менде 81 баш мал бар. Энир чылын 33 төрүүр белерден 33 кудунарны менди камгалап алдым. Ол эки түнөлдө чедип алганы дээш бо чыдын менги областың көдээ ажил-агы болгаш белекелдер эргелендиң шанаан.

—Үжөн үш төрүүр белерден үжөн үш кудунарны менди алган! Эки-дир. Ажилдаар-ла апар боор ала?—Чугаажок—деп чылгычы допчу харылады.

Бистер чылгычы-биле мурунку-зундан-ла ханы чугаалап эгеледиң. Ол биске бодунун кудунарны менди алып дээш ажиллап турарын кысказын-биле чугаалап берген. Ол бүгү таланын хайгааралын кылып турар. «Бедик дүжүт алыр доо», тарылганы эки урезинер-биле чорудар» деп ою чугаазы ханы утканы. Төрүүр малдарың эдержилгезинге база, кичээңей салыр. Сорулга—чангыс-даа төрүүр мал кызыраан турбас ужурул. Боос белер-

ни кадары база хынамчалык болду черек. Оларны сүүзүңүг чөмөр-биле, ылангыя минералдар-биле хандыраар. Ол—чаш төлдерин өзеринге ажыктыг. Кудуннаар белерни күскү дондак үезинде оварымчалык кадарар. Боос белерни кылан, доң черлерге сывыртас. Дериттир шимчедиң чорудар ужур таварымкала—оларны соок сугну ажырымнап ижерин болдурбас. Төрүүр белерни өй-шаанда ажилдан хосгаар.

Белериниң төрүүр үези кадарчы кижиге эң харымсалгалыг. Аргалык болза чылгычы төрүүр мал бүрүзү-нүя төрүүр үезин эки билири чугула. Ою ынай чылгычы кичи белерини төрүүр чоокшупап келгенин билди алыр черек. Чаш кудунарны ажаап билири чугаажок. Чангыс сөс-биле чугаалаарга, чылгычы кичи шынап-ла аштар кылып заводтун мастери болур ужурул дээрзин болгаш өске-даа хөй ажыктыг сүмелерин ол биске тодаргай чугаалаан.

Мал ажилында колхозчуларга хайгааралды колхоз баштаар чер четпес тургусканын чылгычы база чугаалаан:

—Бистин даргаларымыс чылгычыларын ажилын четче үнөлөсө улус. Көрүнөм, менээ бир дузалакчы чылгычыны кадып бээрин аазаандан бээр ам чыл ашты, кичи ажилдаар-даа, дыштаныр-даа, өөрөнүр-даа болгаш өске-даа херекелдерин хандыра болганда чамдыкта ынай баш чоруйр апар, нычаарга, мен чааскан ышкажым чүл. Ою ынай мал ажилында колхозчуларга танылдыга ажилын колхозта партия организациы база узган болду ийин—деп ол биске чугаалаан.

Бистин чугаалажышкынымыс андаа үргүлчүлээ. Бис чоруйр деп барганымыс эш Чаа-Хуурак бистен мону дилээң:

—Колхоз баштаар черге баргаш, бистин даргаларымыска мону сөглөп көрүнөр: бистерин, мал ажилдакчыларын утпазынар. Бис ажилдап билер бис. Ою ынай өөренир, хуралга өдүржүр, культурулг дыштаныр эргелиг бис. Ою база утпазынар. Партиянын Топ Комитетинин сентябрь Пленумунун доктаалын күсседиңиз чылгычы Салчак Чаа-Хуурак өске малчынар ышкаш, соруктуг, белең! Мону база дамчытып берияр. Мен колхоз төвүнге четпес болгаш силерни дамчытыр сөглөткеним ол эвес, а бистерин дилээвиң даргаларымыстың оварымчанынга четпес боорга сөглөп турарым ол—деп чылгычы чугаазын дооскан.

Чоокта чаа болуп эрткен ол районун партия конференциянынга келген төлөөлөр колхозтар даргалары болгаш колхозтарда партия организациалары мал ажилдакчыларымыга кичээңей салбайн турарын шүгүмчүлдөөнөр. Бистин чылгычы эш Чаа-Хуурак-биле чугаалажышкынымыс ол шүгүмчүлөдди улам-на бадыткаан.

С. ОДЕКЕЕВ.

Көдээ районнарда чийк автомашиналар

Горький, В. М. Молотов аттыг автозавод «ГАЗ—69» деп чаа автомабилиди чогаалды үндүргөн. Чаа машина элезиниң, харыг, малгаштыг черлеп болгаш дагыг черлеп чоруп шыдаар. Ою эң дүргени шакта 90 километр. Эки кылдынмаан оруктап ол 40—50 километрни эрттип болур. Ою эки чоруйру, чоруйру шынары болгаш улуг камналгалы бистин чуртувустун эң ыраккы черлерин автомобилдизастаарына улуг ужур-дузалаг.

Чурукта: «ГАЗ—69» автомобильдерин чыып эптээр цех.

Чуруу В. Храмовтуу. СЭТА-нын прессклишези.

Ажил-агы чылын чедишикниң доозар

Көдээ ажил-агыны улам ынай хөгжүдөр хемчеглер дугайында СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунун доктаалын боттандыра дээш Улуг-Хем района Мичурин аттыг колхозтун ажил-ишчилери көдүрүшкүнүг ажилдап турарлар.

Колхозта 2 хову ажилынын бригадасы, 4 мал ажилынын фермалары болгаш бир туудуг бригадасы ажилдап турар. Колхозчу тараячыннарын материалдыг чаагай амырларын экижидери—кол сорулга болуп турар.

Колхоз баштаар чери колхозчуларын күш-ажылын чөп организастап, тарылганын планын 12 ажил хүнүндө 106,3 хуу, ынааарга аш-чөмчүн кол культуруз кызылгазы 108,9 хуу күссөткөн. Күрүңгө мал продуктулары ээтин планын 107 хуу, дүктүүн—101,5 хуу дужааган.

Нитиянын мал ажилын хөгжүдөрүнө колхозчу малчынар идепкейлиг ажилдап, бо чылгы мал өстүрөткөнү күсседиң турар. Малга чөмөр белектелиң эң чугула сорулгаларын бирээзи деп көрөш, нитиянын малын кышкы үедө четпир санын чөмөр-биле хандыраган, чижээ, сизген белектелиң планын 108,4 хуу, силос салымшынын—142,2 хуу күссөткөн, малга чөмөр белектелиң ажилын эки чоруткаш, районда колхозтар аразына СЭКП райкомунун болгаш райкүсөкмүнүн шилчипир Кызыл тутун чаалап алган бис.

Дүжүт ажаап алышкынын чидири чокка чоруткан болгаш күрүңгө тараа дужааладынын база МТС-ке натура төлөйрин чогуур өйүндө дужааган. МТС-ке натураны ам-даа берип турар бис. Дүжүт ажаап алышкынында муракчыларын саны көвүдөөн. Келир тарылгага урезин уруушкунун доозуп турар болгаш ою арыглаашкынын эки шынарыг чорудуп турар. Ол ышкаш күскү чер андарылганын план-

ын 87 хуу күсседиң, ам-даа үргүлчүлөшкөнү турар бис. Чер андарар ажилда МТС-тин № 5 трактор бригадасы багай эвес ажилдап, кывар, чаар материалдары камнап ап турар.

Бистин колхозтун баштаар чери болгаш колхозчулар картофель бодгаш ногаа культураларынын тарылганын калбартыры-биле картофель урезинерин чогуур өйүндө эки шынарыг уруп алмырыңе улуг кичээңейи салып турар. Ам урезин уруушкунун үргүлчүлөп турар бис.

Бо чылын тараа дүжүдү дыка бедик эвес-даа болза, колхозчуларын ажилдаан күш-хүнөринин бирээзинге-ле 2,5 килограмм тарааны, бир рубль 50 копейк ашканы бээр деп турар бис. Колхозтун нити ажилына Байр-оол, Сапыла, Момбур-оол, оон-даа өскөлөр идепкейлиг, өскөлөргө үлгөр болуп турар.

Бистин эвээш биче чедишикчелеринистин артында четпестерин айтпай эртин черле болбас. Чүл диезе бисте күш-ажылдык организасташкыны ам-даа дыка куду денелдиг, колхоз картофель бодгаш ногаа культуралары, база малга чөмөр—корнепелоттарын, хөй болгаш чангыс чылда үнер үнүштерин чөгөнчиг эвээшти тарып турар бис. Ол ышкаш көдээ ажил-агы культураларынын дүжүтүүнү белидер талазы-биле кол сорулганы бистин колхоз база-ла күссөткөн турарын минирин чугула. Нитиянын мал ажилын хөгжүдөр планын хаваң болгаш куш талазы-биле күссөткөнүн демдеглээр черек.

СЭКП ТК-нын сентябрь Пленумунун доктаалын ажил-херек кырынга боттандыраары—колхозчу бүрүзүңү эң чугула сонгаарладып болбас хүлээлгези болур.

Б. БААЗАН, Улуг-Хемде Мичурин аттыг колхозтун даргазы.

Тудугнуң планын долдур болгаш шынарлыг күсседириңче кичээңгей салыр

Коммунист партия болгаш Совет чазак ажилчы чоңун амыдырал чуртталганын улам-на чаагайжыдар хемчеглер дугайында сонгаарлатынмас чугула шийтирлерин үндүрүп турар. Партиянын болгаш чазактын ол сагыш салымшынын анык совет Тыва областан көрүп болур.

Тыва тудуг трестизинин плановиги Е. Масленникова, бүдүрүлгө килдизин эргелекчизи турган А. Сорок олар-биле беседалан илерээни болза, Кызыл хоорайнын ажилчы чоңу эрткен 1952 чылда чартык мундан ажыг дөрбелчин метр шөлдүг чуртталганын чаа бажынарнын алган. А бо чылын 2.800 ажыг дөрбелчин метр шөлдүг, чуртталганын 90 квартираларлыг 17 бажынарнын тудар. Ою иштинде мун беш чүг ажыг дөрбелчин метр шөлдүг 54 квартираларлыг 12 чуртталга бажынарнын тудуу доозулган, оларны сентябрь 26-дан эгелеп күрүңе комиссиызы хүлээп ап, ажилгалче клирип турар.

Чуртталганын ол чаа бажынар-ындан 32 квартираларлыг 8 бажынарнын хоорайнын тудуг ажилчыларын, ынааарга мун ажыг дөрбелчин метр шөлдүг, 22 квартираларлыг 4 чуртталга бажынарнын хоорайнын үлетпүр бүдүрүлгө черлерин ажилчыларын болгаш партия, совет ажилдакчылары ап турар. Бо чылдын ноябрь болгаш декабрь айларында хоорайнын эмки ажилдакчылары база үлетпүр бүдүрүлгө черлерин ажилчыларын чурттаар 36 квартираларлыг 5 чаа бажынарнын тудуу доостур.

Хоорайнын чуртталга-коммунал тудугларынын планын күсседириңе тудуг трестизинин ажилчын күжү четпир, онч харын ажыг күсседиң болурунга Коммунист партия болгаш Совет чазак үнөлөп четпес улуг дузалачыны берип турар.

Бо чылдын баштайгы сес айларынын бүдүрүлгө планын дыка хөй ажилчынар ажыг күссөткөн стахановчулар 30 ажып турар. Оларнын аразында хоочун стахановчулар: алдарлыг дашчы коммунистер Оюң Калзан, О. Комбай-оол, В. Цуканов, уран-шевер бызаңчылар Данзы-Белек, Андросов, шуктуршиктиер Галочкина, Слотина, Пичугина болгаш оон-даа өскөлөр аттары бар. Ылангыя сес айларын бүдүрүлгө планын эң эрестиг күссөткөн 19 харлыг ооржук Брюков, Монгуш Серендо олар август айнын бүдүрүлгө онаалдаан база-ла 2—2,5 катал күссөткилзэн. Ол ышкаш муракчылар хүн-бүрү массалыг өзүп турар.

Мооң-биле кады тудуг трестизинин ажилында улуг четпестер ба-

рын оюп эртин болбас. Муракчыларнын дуржулгазын калбартып, бар бүгү аргаларын, ажилчын күжүн чөп ажыглаан болза, трест амырлардан ыракта бедик көргүзүлгө-лүг турар ийик.

Тудуг трестизинин ажилында четпестери болдурган кол чылдагааннарнын бирээни коллективте политиктиг кижизилдиге ажилынын чавыс денелде тургустунганында Ында парторганизация секретары эш Харламов тудуг участогула ажилчынар ортузунга политиктиг илеткелдер, лекциялар болгаш беседа, номчулгалар организастаан, ылангыя политинформациалар чорутпайн турар.

Ленин кудумчузунда тудуп турар көдээ ажил-агы техникумунда ажилчынар-биле беседага эш Сарык-оол: «Бисте хана солундан ханы листок безин чок, номчулга, беседа болбайн турар, амырларга болушкунуңдан жоюлуп турарымыс дыка четпес»—деп чугаалаан. Тудуг участоктарында көргүзүп самбыраларын канчаар организаста турарынын дугайында айтырыга, «тудуг участоктарын удуртуп турар прорабтарымыс беш, он хонуктары ажил көргүзүлгө сабырага бижир чугай безин чок джирлер»—деп, трестиде парторганизациын секретарынын ораакчызы эш Дикунновтун хөг болуп харылааны—партыйж организастыг ажилдын чөгөнчиг херечелиг турар факт болур.

Тудугта хереклээр материалдарын чогуур өйүндө белекесө, ажилчынарнын участоктан участоке көжүрер доктаамал эвес агышкынын уламындал хоорайнын чунар бажыны ышкаш чамдык чугула тудугтар боттанмай, ылдан чылче шилчип келген. Кылдынны дужаатынган тудугларын шынары куду болбушан турары трестинин удуртулгазынын чавыс денелдин база көргүзүп турар.

Анык совет Тыва областын ажил-агы, культуру хөгжүлдизинге, ылангыя ою төвү—Кызыл хоорайны чаагайжыдарына бистия Коммунист партиямысты, Совет чазавыстың улуг сагыш салып турарына ийи-үш дапкыр бедаткен күш-ажыл-биле харылаар ужурул бис. Тудугнуң планын долдур болгаш шынарыг күсседириңе партия-организастыг болгаш партия-жи-массалыг ажилды амгы негелелдин денелдинге чедир белидер черек. Социалист чарыштын муракчыларнын дуржулгазын калбартыры чугула.

С. ТЕЛГЕР-ООЛ.

Хөй-нитичи эргеленчи

Сүт-Хөл районуң Алдан-Мадыр сумузуңуң Калинин аттыг колхозта магазин эргелекчизи коммунист эш В. Дага чоңу калбак херекелдин барааннары-биле хандыра ажилды эки чорудуп турар. Коммунист эш Дага херекелчилерин эң чугула херекел барааннарын: пестү, шайны, тапкыны, отту, дусту, чигирин хову бригадаларында ажилдап турар колхозчуларга болгаш өске-даа чуртталгы чонга чедирин берип, сандыгыларын арга хемчеглерин бодунун идепкей-биле кылып, ак-сеткилди бараан болуп келген.

Коммунист эш Дага сизен болгаш тараа ажалдакчынын чугула үелеринде чонга эң чугула калбак херекелдин барааннарын шөлдерге чедирин садыглавышан, бодунуң

онаашкан ажилында аңгыда партия эге организациынын даалганы-биле тайылбыр-массалыг ажилды база чорудуп, чаа келген союнуңарны масса чонга номчуп, ында бижитинген муракчы колхозтарын дуржулгазын дугайында тайылбырлыг беседаларын кылып турар. Ыраккы участоктарда ажилдап турар колхозчу чоңу калбак херекелдин барааннары-биле хандыра сорулганы салып, ол участоктарда көжер сандыгын ажилын эш Дага организастап тургускан. Коммунист эш Даганың ол кызыкмаккай ажилы бараан саарылганын квартал планын ажыг күсседириңе улуг дузаны чедирип турар.

Д. СЮРН-ООЛ.

Эки ажилдыг мал эмчизи

Чаа-Хөл районда «Тилделге» колхозтун мал эмчизи эш Т. Сундуй он бир чыл иштинде бодунун ажилына эң-не мергежилдиг болуп, нитиянын малын өстүрер, оон бедик продуктулуг болурун хандыра дээш ак-сеткилди ажилдап келген.

Эш Сундуй малдын уксазын сайзырадырына улуг кичээңейин салып, эрткен чылын 200 баш хойну каракуль кошкар-биле хайнакташ-

тыргаш, 190 каракуль хураганнары алган. Ол ышкаш малдын халдырылыг аарылары-биле демисежил, 560 баш чылгынын, 360 инектин тарылганын чоруткан болгаш 3700 баш шээр малды үш удаа чүп эмнээн.

Эш Сундуй хөй-нитичин ажилына эң идепкейлиг киржи, чоңун ортузунга мал ажилын хөгжүдөр дугайында беседаларын, илеткелдерин чорудуп турар.

К. ЧИГДЕН.

Урезин арыглаашкыны

Келир чылдын тарылганына четпир саныг болгаш эки шынарыг урезинин уруп белекээринче Чөөн-Хемчик районда Калинин аттыг колхозтун баштаар чери, ында партия организациызы улуг кичээңей салып турар.

Урезин арыглаарынын бригаданында 17 херэженнерин колхоз баштаар черден тускайлап тургускан, ында урезин арыглаар бир «ОС—1» деп машина, бир сортирова-

ка болгаш бир триер ажилдап турар. 47 тонна кызылгас урезинин арыглап урар тургаш, 50 тонна урган болгаш аркан культураларынын урезинин арыглаашкыны үргүлчүлөп турар.

Эштер С. Хорлуу, М. Сайн болгаш М. Чургу олар боттарынын муракчы күш-ажылын колхозчуларга көргүзүп, эки ажилдап турарлар.

Бистин корр.

МЭЭН АЖЫЛЫМНЫҢ ДУРЖУЛГАЗЫ

Совет чазактын, бистин партия-выстың башкы дугайында сагыш салымшынынга харны кылдыр уругларга ханы болгаш быжыг билгилерин бээр, олар шүптү чедишикниң өөрениң, алган билгилерин амырларга ший ажиллап билдири болурун дээш өөредилге чылын бүүгү дургузунда амыр чок ажилдаарын бодунун ыдыктыг хүлээлгем кылдыр санап келген мен.

Бистин уругларымыс—келир үедө коммунизмни тургузуучулары. Эрткен өөредилге чылында 4-ку класс-биле ажилдап кыштаан мен. Мээн 3-ку класска өөренип турган өөреникчилерин-биле кады, ол класска өске школардап келген хөй өөреникчилер катышканыр. Өөредилге чылын баштайгы хүнеринде өөредилге-кижизилдиге ажил талазы-биле элдин бергелерге таварышкан мен. Чыгы дыштанылга сөөлүндө өөреникчилерин яамдымыз, ажыктыг чөп дыштанылга албаанында баштайгы хүнерин кичээлдеринге кичээңгейи кошкак болуп көвүдгөн.

Ою аягыда, олар чай дургузунда элзэн хөй чүүлдерин утканыр. Сентябрьда чорутуңган баштайгы хыналда ажилдар багай түнелдерин көргүскөн.

Ындыг бергелер турза-даа, күжүлүшкүң ажилдавышан, бүгү-ле аргаларын хереклеп тургаш, өөредилге чылын төвүзүңге чедир оларга быжыг билгилерин бээр деп сорудганы шыгымыз-биле салган мен. Өөреникчилерин өөредилгеге күш-чөттиктөөр чоруйр болдурун бас, шүптү чедишикниң өөрениң турарын хандыра дээш чүтүн-даа мурунда өөреникчи бүрүзүңүң бүгү

байдалын, ылангыя кошкак талаларын чангыстап туруп өөренип, шийчил ажилын кылып эгеледим. Үр талыжалганын түнелдинде кошкак талаларын чылдагааннары янзы-бүрү болуп тургулаан. Чамдыктарын нити кижизилдиге сайзыралы эвээш, эмин эрттир пөрүк, өскөлери коллективтен хоорлукаар, мегелээринге ынак, кайгал, кичээлге орта олдурубас, кичээңгей чок болган. Ол четпестерин узуткап шыдаанды даа мен.

Уругну эки кичээлдезин дээш өөредир дээрге, ою кичээңгейлиг болурунга чанчыктыраы болур. Метод талазы-биле кичээлди шын тургузаары уругларын кичээңгейин сайзыралыңа дөгүмүң. Ону кылары-биле тургусканын кичээл бүрүзү уругларга солун болгаш уткалы болурун дээш кончуп оралдажыр кичи мен. Кичээл бүрүзүн көргүзүп материалдары-биле долдур хандыраарыңе хөй сагыш салып, оон-биле бүгү өөреникчилерин ханы сонуургалын чедип ап келдим.

Кичээлге келгеш, оларга «Бо хүн мындыг дүрүмнү өөренир ужурул бис, ону херек кырынга мынчаар ажыглаар херек» деп чедингири-биле тайылбырлаар кичи мен. Кичээлдерге уругларын кичээңгейин дегинири-биле мындыг айтырыларын сларга салыры кончуп ажыктыг: «Чүңү чугааладым? Дүрүмнү катапта. Чүге ону ынааар кылары?» дээш оон-даа өске. Мээн негелелдин күссөткөн, кичээңгей салбас чангыс-даа өөреникчилерин таварышпас үлгүлүш халас эрттирбезин оралдажыр келген мен. Өөреникчилерин кичээлге бот ажилы база бажыч онаалдазын шеверин күссөлдөз

мээн кичээлимни чугула кезээ болуп турар. Кичээлдин кол кезэин чедингир тайылбыр, коллективтиг калтапташкы чокка, далаш-биле эрттирп черле болбас.

Өөреникчилерден класска тергич сагылга-чуруму болгаш идепкейлиг кичээңгейин доктаамал негеп, чанчыктыраы чугула. Калдыр-даа хевирин ажилын күсседириңин муруну чарында өөреникчилерин мурунга сорулганы салгаш, оон канчаар чедип алдынганын хынап турар мен.

Бир эвес өөреникчи кандыг-бир чылдагаан-биле өөрүндө хождуп каап турар апараз, аяа доп-доруан дузаны чедирер херек. Ону мен чедип ап-даа келген мен. Кичээлдерге онза кичээңгейин кошкак өөреникчилерге угландыр салыры мээн ажилымга кол чери эгелеп турган. Ындыг өөреникчилерин ала-кези-биле быжыг харылааны тудуп, бажынга кылып ажилдарын оларга күссөтирер талазы-биле ала-нениң талазында канчаар дуза чедирерин, оларга кандыг эптиг байдалдарын тургусса чогуурун тайылбырлап, методиктиг беседаларын хөй удаа чорудуп тургулаан мен. Арифметикага өөреникчилерин чедишикниң улгаттыра сорулга-биле, янзы-бүрү кылдынырларын бодалгаларын хөйү-биле кылдыраын колдалып турган мен. Уруглар бодалгаларын шын, меделердин-биле бодазынар дээш мен мындыг айтырыларын болганчок-ла салыр турдум: «Чүге сен мынчаар бодадын? Дүрүмнү чугаала. Тайылбырын бер. Ам-даа эки болан!» Боттары бодалганы тып чогадыры-биле онаалданы база эвээш эвези-биле берип келген мен.

Орус дыл талазы-биле школачынын ханы билгилерин чүлге диктан-

тылар болгаш мергежилгелер кылдырып тургаш, оларын дузаны-биле чедип алыр дээр болза, шын эвес Бүгү кичээлдерге, сөстөрүн шын бижиринин талазы-биле тематиктиг словарьларын ажыглап турар мен.

Мээн класска үш звенолар турган. Отрядтын болгаш звеноларын ажилдарын өөреникчилерин өөредилгезинин шынарын бедидеринче угландыр башкарып келген мен. Пионерлерин аразынга эш-хуунуң бот-боттарына дузалажылганын организастап, хөй тематиктиг чыштарын эрттирп тургулаан мен. Чижээлээрге: «Волга—орустун улуг хемин», сан бодалгаларын маргындаалары дээш оон-даа өске. Өөреникчилерин өөредилгеге бедик чедишикчилерин болурун чедип алыр демиселге өөреникчилерин ала-нелери менээ база дузалап, кичээлдерге олуржуп, өөреникчилерге хүй режимин канчаар тургус

КОРЕЙ УЛУС-ДЕМОКРАТТЫГ РЕСПУБЛИКА

Корей улус Ада-чуртунун хосталгалы дайыныга тиелгени чедип алгаш, тайбын күш-ажыкче кирипкен. Америк агааржы дэрбечилерин урел каапканы хоорайлар болгаш суурлар, фабрикалар болгаш заводтар, суг шыгжамырлары катап тургустунуп турар.

Чурукта: Сунаннын суг шыгжамырнын плотиназын тараачынарнын катап тургузуп турары.

СЭТА-нын прессклишези.

Кыдаттын экономика талазы-биле чеднишкинин тургузушкунунуң чугула фактору

Совет дузаламчы дугайында „Цзинцзичжоубао“ деп кыдат журналы

ПЕКИН. Кыдат улуска Совет Эвилелинин экономикалык дузаламчызынын дугайында чүдүдү „Цзинцзичжоубао“ журналы парлаан.

Кыдат Улус Республика экономикти тургузушкунун бирги беш чыл планын боттаандырыныче бо чылын кирипкенин ол чүдүдү чугаалап турар. Ол тургузушкунун калбак хемчээли бистин улуг эвилелчинис— Совет Эвилелинин ак-сеткилдиг дузаламчызы-биле болдунуп турар. Совет чазак 1959 чылга чедир Кыдаттын 141 улуг үлетпүр бүүдүрүлгелеринин тургузушкунуна болгаш чаарты дерилгезинге дузалаарын хүзлэнген.

Кыдат республика биле ССРЭ-нин аразында садыг хөгжүлдизинге хамаарыштыр, ук журнал болза, кыдат-совет садыг харылзаазы ден чоруктуң болгаш ийи талаларнын кайзынга-даа ажыктыг чоруктуң принципинге үндөйлөтүнген деп бижип турар. Кыдат-совет садыгнын хөгжүлдизинин түнелинде бүгү делегейнин садыг рыногунда Кыдаттын байдалы дүргөн быжыккан.

Кыдатка Совет Эвилелинин техниктиг дузаламчызынын ачызында Кыдаттын аар үлетпүр бүүдүрүлгелеринин хөй нуруузуңда бүүдүрүлгени деннели оон мурнунда кажан бир шагда чедип алдынып турган эн бедик деннели оранок ажыл турар. Бүгү районнарда шой болгаш каң эзилдирилгези төзөвилел нормаларын ашкан. Анышанын металлургия комбинадында домна суугуларынын ажыктыг хемчээли 3 чылдын дургузунда шаандакызынга көрдө 72 хуу улгаткан, мартен суугуларынын ажыктыг шөлү—39 хуу улгаткан. Совет тускай эртемниглерин дузалажып турарынын түнелинде Сонгу-Чөөн Кыдатта машина тудуунуң № 3 заводу квартал бүрүзүндө станоктар үндүрүлгезин 50—100 чедер көздөдүп турар.

Бүүдүрүлгени удуртуунуң мурнакчы методун совет тускай эртемниглерин биске таныштырганы кайгамчык улуг ужуур-дузалыг болган деп ол журнал үргүлчүлөп бижип турар. Совет мурнакчы техника болгаш дуржулга Кыдат Улус Республикада калбаа-биле өөретинип болгаш боттуу-биле ажыглатынып турар.

Кыдаттын улус төлөөлөкчилеринин чер-чер хуралдарына сонгулдаларга алдар кылдыр

ПЕКИН. Кыдат Улус Республикада эрге-чагыргалары чер-чер органыныче сонгулдалар улуг күш-ажыкчы көдүрүлүшкүнүн байдалында эрттип турар. «Гунженьжибао» солунун дыйнадып турарын өзүгаар алырга, сонгулдаларга алдар болдурган бүүдүрүлгө чарыштары Мукденнин бүүдүрүлгелеринде калбаа-биле неперезэн. Мукденде аар машина тудуунуң заводуна каң эзилдиркичтери чарышка улуг чеднишкиннери чедип алган. Олар эзилдирилге шагын 7 шак 10 минута турганындан 5 шак 47 минута чедир кызырган. Агаар-биле хөдөдир инструмен-

Польшада орус дыл өөрөдигези

ВАРШАВА. Польша Улус Республиканын ажыкчы чоннары орус дылче улуг сонуургалды салып турар. Чурттуң хоорайларында болгаш суурларында, бүүдүрүлгелеринде бол-

Л. Н. Толстойнуң „Дириг сек“ деп шижин Тронхеймнин театрында

ОСЛО. «Афтенпостен» деп солунун меделеп турарын өзүгаар алырга, Лев Николаевич Толстойнуң төртүнгөн хүнүндө бээр 125 чыл болган оюн холбаштыр Тронхейм

рар. Мурнакчы совет техниканы удуртулга болдуруп турар черлерде ажыл чаа шынар-байдалды болу берген. Чижээлээрге, Кыдат Чанчунь демир оруунда совет тускай эртемниглер биске административ болгаш техника талазы-биле улуг дуржулганы дамчыдып берип, 16 муң 300 ажыг ажылчынарны болгаш албан-хаакчыттарны белеткээр. Совет тускай эртемниглер чазалгы оруктарын тудуушкунуң болгаш оларны боттуг ажыглаарын бедидеринин талазы-биле Кыдатка дузалаан. Ол болза, оларнын тудуушкунуна материалдарнын 20 ажыг хуузуңга камнап алырын хандырган.

Совет тускай эртемниглер суг транспортунуң ажылын экижидеринге, сан-хөөнү, акша саарылгазынын болгаш садыгнын талазы-биле, а ол ышкыш көдээ ажыл-агыйнын, ыяш ажылынын, ирригациянын талазы-биле Кыдатка улуг дузаламчыны көргүскөн.

Хуайхэ хемнин сугларын таарыштырары-биле, Цзинхэ хемнин сугларын өскээр аксыры-биле болгаш өске-даа черлерге хөй-хөй гидротехниктиг тургузулгаларын тудуушкуну-биле холбашкан, эн чугула техниктиг айтырыглар совет тускай эртемниглериниң дузасы-биле шийтирилген.

Совет чазак Кыдатка чаа бүүдүрүлгелеринин тудуушкунуң болгаш эрги бүүдүрүлгелерини чаарты тургузарынын талазы-биле дузалаарын көзөвилешкан, Совет Эвилелинин бүүдүрүлгелеринге тускай, эртемнер аайы-биле бүүдүрүлгө-техниктиг практиканы эртер арганы кыдат ажылчынарга болгаш техниктерге тывыспышкан, техниктиг кадрларын белеткээринге бүгү талазы-биле дузаламчыны база көргүзүп турар.

Кыдаттын экономикалык тургузушкунуна Совет Эвилелиниң дузаламчызы болза, социалисттик күрүениң улуг интернационализминин дугайы Кыдаттың болгаш ССРЭ-нин улуг найыраладыгызынын болгаш кады ажылдажылгазынын дугайын херечилеп турар дээрзин журнал ол чүүдүнүң түнел кезеңде бижип турар.

Мурнуу Кореяда аш

ПХЕНЬЯН. Мурнуу Кореяның чоунуң аш-чем талазы-биле аарберге байдалынын дугайында меделэни Корей Улус-Демократтыг Республиканың парламента бижип турар. Мурнуу Кореяда аштан тараачынар ристи дзылынга тургузун садар чорук калбаа-биле неперезэн. Ону помещиктер бичи өртөк-биле салып ап турар. Тоньян Тхонсин деп мур-

Японияда чем өртөзүн өзүлдөзи

ШАНХАЙ. Токио радиозунуң дыңыдып турарын өзүгаар алырга, Японияда аш-чем болгаш үлетпүр барааннарына үрүмектеп садар өртөктер улгадып үргүлчүлөвшан. Саппоро хоорайнын садыг палатаның меделэни өзүгаар алырга, Хоккайдо ортулукта 22 хоорайларда үрүмектеп садар өртөктер август айнынга дөмөйлээрге, сентябрьда

АКШ-та коммунистерни туруп хоругдап турар

НЬЮ-ИОРК. Ассошиэтед Пресс агентлигинин Вашингтон корреспондентинин меделеп турарын өзүгаар алырга, иствелдеринин Федералдыг бюрозунун агентилери Огайо болгаш Нью-Джерси штаттар

Профэвилелдериниң III Бүгү-делегей конгресиниң ажытынганы

ВЕНА. (СЭТА). Октябрь 10-да Венага «Концертхаудун» бажыныга Профэвилелдериниң III Бүгү-делегей конгреси ажытынган.

Профэвилелдериниң Бүгү-делегей федерациязынын (ПБФ) даргазы Джузеппе Ди Витторо эге сөзү-биле конгрести ажиткан.

Оон сонда конгресстин президиумун сонгаан, оон составында ПБФ-нин даргазы Ди Витторо, ПБФ-нин чингине секретары Луи Саян, ПБФ-нин оралакчы даргалары Н. М. Шверник (ССРЭ), Ален Ле Леап (Франция), Лю Кин-и (Кыдат), Ломбардо Толедано (Латин Америка), Ш. А. Данге (Индия), Абдулла Диалло (Француз Судан), Ф. Зипка (Чехословакия), Б. Бранген болгаш бүгү делегейниң профэвилел шимчээшкининиң өске-даа кескү ажылдакчылары кирген. Бүгү делегейниң депшигелги организацияларындан—Тайбынның Бүгү-делегей Чөвүлелинден, Бүгү делегейниң херээженнериниң демократтыг федерациязындан, Демократтыг аныктарын Бүгү-Делегей федерациязындан болгаш журналистерниң бүгү-делегей организациязындан төлөөлөкчилерни база президиумга чаалаан.

Моон алаанда хүн айтырын конгресс бадлаан:

1) ПБФ-нин ажыл-чорудулгазынын дугайында өткөт болгаш амдырал деннелин бедидер дээш, тайбын дээш демиселге ажылчы чон-

Француз тараачынарнын байдалы

ПАРИЖ. Парламенттин меделеп турарын өзүгаар алырга, Төп болгаш Чөөн Франциянын 17 департаментилериниң көдээ ээлер төлөөлөкчилериниң хуралы чоокта чаа Нир хоорайга болуп эрткен. Ол департаментилериниң оруктарына баррикадалар турарынын аргазы-биле көдээ ажыл-агый продуктуларына белеткел өртөктеринин чавыс чоруунга болгаш октябрьнин 12-де шимчээшкини 8 шак дургузунда соксадыр дээниге удурланышкынын илдерди ол хуралга шийтирилген. Көдээ ээлерин ол чаа демисели (мурнуу районнарын арга кылкычларынын июльда болгаш августа болуп эрткен демиселинин сонда) Франциянын көдээ ажыл-агыйнын кризисинин улам ынайгы чидгеленишкинин дугайын херечилеп турар.

Үлетпүр барааннарына өртөктер биле көдээ ажыл-агый продуктуларынын белеткел өртөктеринин аразында соксаал чокка улгадып турар карышактардан оонак болгаш ортумак тараачынар аажок каражадап турар. Парламенттин меделеп турарын өзүгаар алырга, дайын мурнун-

АКШ-та ажыл чокталышкынын өзүлдөзи

НЬЮ-ИОРК. Катшыкан Штаттарда ажылчынарга ажыл тып алыры улам-на бергедеп бар чыдар. Чазактын чарлааны сан-медээ өзүгаар алырга, ай дургузунда—августун ортан үезинге чедир—ажыл чоктарын саны эрткен чылдын ол үези биле дөмөйлээрге, барык 10 хуу өскөн. «Юнайтед Стейтс ньюс энд Уорлд рипорт» журнал чазактын сан-медээлерин анализтевишкан, ажыл чокталышкынын индустриалдыг штаттарда, ылангыя Пенсильванияда бол-

Мурнуу Кореяда аш

ПХЕНЬЯН. Мурнуу Кореяның чоунуң аш-чем талазы-биле аарберге байдалынын дугайында меделэни Корей Улус-Демократтыг Республиканың парламента бижип турар. Мурнуу Кореяда аштан тараачынар ристи дзылынга тургузун садар чорук калбаа-биле неперезэн. Ону помещиктер бичи өртөк-биле салып ап турар. Тоньян Тхонсин деп мур-

Японияда чем өртөзүн өзүлдөзи

ШАНХАЙ. Токио радиозунуң дыңыдып турарын өзүгаар алырга, Японияда аш-чем болгаш үлетпүр барааннарына үрүмектеп садар өртөктер улгадып үргүлчүлөвшан. Саппоро хоорайнын садыг палатаның меделэни өзүгаар алырга, Хоккайдо ортулукта 22 хоорайларда үрүмектеп садар өртөктер август айнынга дөмөйлээрге, сентябрьда

АКШ-та коммунистерни туруп хоругдап турар

НЬЮ-ИОРК. Ассошиэтед Пресс агентлигинин Вашингтон корреспондентинин меделеп турарын өзүгаар алырга, иствелдеринин Федералдыг бюрозунун агентилери Огайо болгаш Нью-Джерси штаттар

нарнын ажыл-хөдөлүшкенинин чыгыс эвин быжыглаар талазы-биле профэвилелдериниң моон ынайгы сорулгалары (Илеткелчи Луи Саян—ПБФ-нин чингине секретары).

2) Экономиктиг болгаш социал хөгжүлдө дээш демиселге, капиталисттик болгаш колония чурттарга национал хамаарышпас чорукту болгаш демократтыг хосталгаларны камгалаар талазы-биле профэвилелдериниң сорулгаларынын дугайы. (Илеткелчи Джузеппе Ди Витторо—ПБФ-нин даргазы).

3) Колония болгаш чартык колония чурттарга профэвилелинин шимчээшкинин хөгжүдөр дугайы. (Илеткелчи Руслан Вилжаджасатра—Собиниң чингине секретарынын оралакчысы (Индонезия)).

4) ПБФ-нин ревизорларынын сан-хөө өткөдү.

5) ПБФ-нин удуртуп органнын сонгулдалары.

Катышкан австри профэвилелдериниң катыжышкынын «Профэвилел чыгыс эвиниң франциязынын» даргазы Готлиб Фил Австрииниң ажылчы чоннарын мурнундан конгресстин төлөөлөкчиге байыр чедирген.

Конгресстин ажылчы комиссияларынын составын сонгаан сонда хүн айтырылганын бирги чүүдүнүн талазы-биле илеткел кыллары-биле ПБФ-нин чингине секретары Луи Саянга сөс берген.

Француз тараачынарнын байдалы

ПАРИЖ. Парламенттин меделеп турарын өзүгаар алырга, Төп болгаш Чөөн Франциянын 17 департаментилериниң көдээ ээлер төлөөлөкчилериниң хуралы чоокта чаа Нир хоорайга болуп эрткен. Ол департаментилериниң оруктарына баррикадалар турарынын аргазы-биле көдээ ажыл-агый продуктуларына белеткел өртөктеринин чавыс чоруунга болгаш октябрьнин 12-де шимчээшкини 8 шак дургузунда соксадыр дээниге удурланышкынын илдерди ол хуралга шийтирилген. Көдээ ээлерин ол чаа демисели (мурнуу районнарын арга кылкычларынын июльда болгаш августа болуп эрткен демиселинин сонда) Франциянын көдээ ажыл-агыйнын кризисинин улам ынайгы чидгеленишкинин дугайын херечилеп турар.

Үлетпүр барааннарына өртөктер биле көдээ ажыл-агый продуктуларынын белеткел өртөктеринин аразында соксаал чокка улгадып турар карышактардан оонак болгаш ортумак тараачынар аажок каражадап турар. Парламенттин меделеп турарын өзүгаар алырга, дайын мурнун-

АКШ-та ажыл чокталышкынын өзүлдөзи

НЬЮ-ИОРК. Катшыкан Штаттарда ажылчынарга ажыл тып алыры улам-на бергедеп бар чыдар. Чазактын чарлааны сан-медээ өзүгаар алырга, ай дургузунда—августун ортан үезинге чедир—ажыл чоктарын саны эрткен чылдын ол үези биле дөмөйлээрге, барык 10 хуу өскөн. «Юнайтед Стейтс ньюс энд Уорлд рипорт» журнал чазактын сан-медээлерин анализтевишкан, ажыл чокталышкынын индустриалдыг штаттарда, ылангыя Пенсильванияда бол-

Мурнуу Кореяда аш

ПХЕНЬЯН. Мурнуу Кореяның чоунуң аш-чем талазы-биле аарберге байдалынын дугайында меделэни Корей Улус-Демократтыг Республиканың парламента бижип турар. Мурнуу Кореяда аштан тараачынар ристи дзылынга тургузун садар чорук калбаа-биле неперезэн. Ону помещиктер бичи өртөк-биле салып ап турар. Тоньян Тхонсин деп мур-

Японияда чем өртөзүн өзүлдөзи

ШАНХАЙ. Токио радиозунуң дыңыдып турарын өзүгаар алырга, Японияда аш-чем болгаш үлетпүр барааннарына үрүмектеп садар өртөктер улгадып үргүлчүлөвшан. Саппоро хоорайнын садыг палатаның меделэни өзүгаар алырга, Хоккайдо ортулукта 22 хоорайларда үрүмектеп садар өртөктер август айнынга дөмөйлээрге, сентябрьда

АКШ-та коммунистерни туруп хоругдап турар

НЬЮ-ИОРК. Ассошиэтед Пресс агентлигинин Вашингтон корреспондентинин меделеп турарын өзүгаар алырга, иствелдеринин Федералдыг бюрозунун агентилери Огайо болгаш Нью-Джерси штаттар

КУШ-КУЛЬТУРА БОЛГАШ СПОРТ

Полтава область. Градижск МТС-тин аныктары хостуг шактарда ургүлчү спорт кылып турарлар. Н. Комышаннын комсомолчу трактор бригаданын хову турлаанда спорт шөлүн дерип тургускан. Мында эрткен чылын районун бирги черин алган хол бөмбүүнүң командазы бар.

Чурукта: хову турлаанда спорт шөлү. Чуруу П. Кекаловуу. СЭТА-нын прессклишези.

Хаакчылар сезонга белеткенип турар

Бистин чуртувуста хаак спорту улуу-биле непереп турар. Спорттун бо хевириниң талазы-биле хоорайларнын болгаш суурларнын чүс-чүс муң күш-культуружулары ажылдап турарлар.

Ам хаакчыларын күсү белеткел эгелзэн. Кросстарын, похолдарны эрттирип турар. Москвада «Медик» стадионда тускай хаак оруун дерип белеткэн. Чүс метр дурттуг орукта хирээдини сырып төккен. Дуржулгалыг инструкторларнын удуртулганы-биле найсылалдын эн күштүг спортсменнери боттарынын уран-меогежилин ында кылып турарлар.

ССРЭ-нин Кадык камгалам министрствозунуң күш-культура болгаш спорт талазы-биле кол эргелели 1953—1954 чылдарын кышкы сезонунда Бүгү-эвилелдин хаак маргылдаанын календарын баддылаан.

Кыш дүжери билек-ле Бүгү-эвилелдин массалыг маргылдаазы—хаак крозу эгелээр. Стартче чүс-чүс муң күш-культуружулар үнерлер. Хоорайларын болгаш эки-тура спорт нитилелдеринин база ведомстволарнын бирги чери дээш маргылдаалар ол ышкыш эртер.

Январын бирги чартында чурттуң эн күштүг хаакчыларын чачыл болган ужуражышкынары болуп. Москва чанынга хаакка манзарынын маргылдаазы, Москва—трамплинде хаактыг халырынын талазы-биле болгаш

(СЭТА).

Бут бөмбүүнүң талазы-биле „ССРЭ-нин Кубогун“ Москваың „Динамо“ командазы чаалап алган

Бут бөмбүүнүң талазы-биле «ССРЭ-нин Кубогун» дээш шүүлдө маргылдаа октябрь 10-да Москваын төп «Динамо» стадионуна болуп эрткен. Москваың динамочулары Куйбышевтин «Зенит» нитилелинин командазы-биле ужурашкан.

Бо коллективтерниң шийтирилг демисели 1:0 саныг болуп, моск-

чы бут-бөмбүкчүлериниң тинделгези-биле доозулган. Бичангаш, 1953 чылда бут бөмбүүнүң талазы-биле «ССРЭ-нин Кубогун» Москваың «Динамо» командазы чаалап алган. Маргылдаанын төнчүзүндө хүндүлүг шаннал—хрусталь кубокту тилекчилерге тывыскан.

(СЭТА).

Харысалгалыг редактор Д. О. БЕГЗИ.

КОЛХОЗТАР БАШТААР ЧЕРЛЕРИНГЕ

Областың культура эргелелиниң ном садыглаашкын конторазынын библиотека коллектору колхозтар библиотекаларына херегелетинер, тыва дылда парламентин үнген политиктиг, көдээ ажыл-агый болгаш чечен-чогоал литератураларынын чыгыын хүлээп ап эгелзэн.

Чыгытса чогуур литератураларынын чартык өртөн ном садыглаашкын конторазынын № 152004 агар санынче шилчикениниң сөөлүндө ол номнарын чыгыткан колхозтарнын адресинче почта дамчыштыр саадал чокка чүдүрүп чоруткан турар. Үзе санажылганы колхозтар баштаар черлеринин чоруткан счөдүн барымдаалап, харугда чорудар.

Култура эргелелиниң ном садыглаашкын конторазы.

Паротитти неперетпечер!

Паротит деп адаар боостая болгаш кулак арты ыжар аарыг—халдавырлыг аарыг болуп

Оон колдуунда-ла 5-тен 15 хар назылыг уруглар аарыыр. Ол аарыг чугаалажышкын үезинде чараанын чаштаанындан неперезэн микробтар уламындан халдаар.

Ол аарыгдан уругларынар аарыг берзе, ону тускай өрээлге чыттыгар, 21 хонуктун дургузунда кадык уруглар-биле кады оянттыгар.

Анаа хамаарышкын-на идик-хептерни, аяк-саваны болгаш думчук аржымылдарын хайындырып тургаш чунар.

Ада-нелер! Боттарынарнын уругларынарны кичээнгейлиг хайгааранар. Бир эвес оларнын шаг-шинэ, чем чиир хөнгү чок апаар болгаш кулактарынын кайы-даа талаларынын бестери ыжа берзе, дол-дараан эмчиге чедиринер.

Санитар-чырыдышкынын Тыва область Бажыны.